

Вопрос емоціонального впливу реклами на поведінку споживачів до сих пор залишається дискусійним, так як немає однозначного висновку по відношенню до того, які з емоцій (позитивні чи негативні) в більшій мірі впливають на психіку людей. Для одних стимулом до покупки буде радість, гордість, захват, виниклі в результаті сприйняття рекламного звернення, а для інших страх, сором і т.д. Все це залежить від характеру споживача, темпераменту, соціально-демографічної структури родини, її доходу, відношення працюючих членів родини до непрацюючих членів родини, наявності дітей в родині і не в меншій мірі від нашого світогляду. Висновком слід зазначити, що для цілеспрямованого і ефективного емоціонального впливу необхідно сегментувати ринок, це дозволить більш чітко відтворити портрет потрібного споживача і визначити найбільш дієві емоції.

Источники и литература:

1. Erik du Plessis. The Advertised Mind: Ground-Breaking Insights Into How Our Brains Respond to Advertising / Erik du Plessis. – СПб. : Питер, 2007. – 272 с.
2. Шуванов В. И. Психология рекламы / В. И. Шуванов. – 3-е изд. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 315 с.
3. Лебедев-Любимов А. Н. Психология рекламы / А. Н. Лебедев-Любимов. – СПб. : Питер, 2002. – 368 с.
4. Отрицательные эмоции в рекламе : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://sd-spb.ru/4/raskrutka_072.html
5. Emotion in Advertising: Pervasive, Yet Misunderstood. : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.wpp.com/wpp/marketing/advertising/emotion-in-advertising.htm>

Зайцев В.Є.

УДК 339.137

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Вступ. У сучасному процесі світової глобалізації відбуваються кардинальні зміни в характері нерівномірності розвитку національних економік, що обумовлює загострення конкурентної боротьби між різними економічними системами, такими як країна, регіон, компанія.

На сьогоднішній день існує багато визначень даного поняття. Класичне тлумачення визначає конкуренцію (лат. *concurrentia*, від *concurrere* – зіштовхуватись) як суперництво, змагання людей, груп, організацій у досягненні подібних цілей, кращих результатів у визначеній суспільній сфері. На сучасному етапі економічного розвитку завдяки впливу складних і швидкоплинних ринкових змін з'явилися більш сучасні та досконалі визначення поняття конкуренції. Так, у своїх працях Г. Азоев пропонує розуміти під конкуренцією суперництво між окремими юридичними чи фізичними особами (конкурентами), зацікавленими в досягненні однієї і тієї ж мети. З точки зору господарської організації такою метою є максимізація прибутку в результаті легальних дій з метою завоювання переваг споживача [1].

Всесвітньо відомий економіст М. Портер розглядає конкуренцію як динамічний процес, що безперервно змінює ландшафт, на якому з'являються нові товари, виробничі процеси і ринкові сегменти. Він розглядає конкуренцію як систему взаємодії п'яти сил: конкурентів у галузі, тобто суперництво існуючих фірм; потенційних конкурентів, що обумовлено загрозою входу нових фірм на ринок; покупців; постачальників, під впливом яких виникає загроза підвищення ціни чи зниження якості їх продукції, сировини тощо; заміників[3].

Конкуренція між товаровиробниками здійснюється через отримання конкурентних переваг, рівень яких визначається поняттям конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність виявляється лише в умовах конкуренції і через конкуренцію. Тлумачення даної економічної категорії різними науковцями також не відрізняється однотайністю.

В економічній теорії і практиці розрізняють конкурентоспроможність товарів і послуг, конкурентоспроможність підприємств (організацій, корпорацій), конкурентоспроможність галузей, регіонів, країн. Всі рівні конкурентоспроможності пов'язані між собою і створюють єдину взаємозалежну систему (Рис.1).

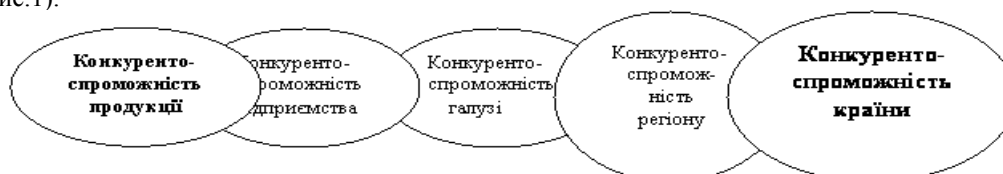

Рис.1. Рівні конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення відповідним об'єктом чи суб'єктом конкретної споживчої потреби і здатністю витримувати конкуренцію у порівнянні з аналогічними об'єктами чи суб'єктами, представленими на даному ринку.

Постановка завдання. Таким чином, можна зробити висновок, що конкуренція – це змагання, а конкурентоспроможність – це здатність змагатися за певні переваги на ринку (капітал, трудові ресурси, споживачів) та існувати на одному рівні з іншими товарами, виробниками, країнами.

Сучасні визначення національної конкурентоспроможності, прийняті цілим рядом міжнародних офіційних організацій, і за своєю суттю узгоджуються з теорією М. Портера, відображаючи при цьому новий етап еволюції поняття конкурентної переваги. Так загальне визначення конкурентоспроможності, прийняте в ОЕСР, говорить: конкурентоспроможність – це здатність компаній, галузей, регіонів і націй створювати порівняно високий рівень доходів і заробітної плати, залишаючись відкритими для міжнародної конкуренції.

На рівні країни конкурентоспроможність сприймається як здатність держави забезпечувати збалансованість своїх зовнішніх пропорцій, уникати тих обмежень, котрі зумовлюються зовнішньоекономічною сферою та самовідтворювати поліпшення своїх світогосподарських зв'язків. Тому важливою є розробка ефективною державної економічної політики, що має забезпечувати переваги країни на світових глобальних ринках.

Результати дослідження. Міжнародний інститут менеджменту, що знаходиться у Швейцарії, сформулював сутність конкурентоспроможності на рівні національної економіки у вигляді так званих “золотих правил” [2]:

- стабільне та передбачуване законодавство;
- гнучка структура економіки;
- інвестиції у традиційні та технологічні інфраструктури;
- стимулювання приватних заощаджень та внутрішніх інвестицій;
- агресивність експорту та привабливість внутрішнього ринку;
- якість, гнучкість та прозорість управління та адміністрування;
- взаємозалежність заробітної плати, продуктивності праці та податків;
- скорочення розриву між мінімальними та максимальними доходами, зміцнення середнього класу;
- інвестиції в освіту та підвищення кваліфікації;
- баланс переваг глобалізації економіки та національних особливостей.

Існують різні підходи до оцінки й міжкраїнового зіставлення конкурентоспроможності. внутрішньому товарообігу. Найбільш популярний зараз і найбільш комплексний підхід, прийнятий у дослідженнях Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), заснований на зіставленні країн за рейтингами конкурентоспроможності. В його основі лежить індексний метод, що передбачає виведення зведеного індексу шляхом агрегування цілого ряду різних показників, для порівняння конкурентоспроможності національних господарств різних країн.

Даний індекс замінив Індекс конкурентоспроможності економічного росту, оскільки цей індекс уже не повною мірою відображав стан національних економік в умовах глобалізації. В його розрахунках ВЕФ використовується до 200 показників, об'єднаних у наступні групи:

1.Інституціональний розвиток	2.Рівень розвитку інфраструктури	3.Макроекономічна стабільність
4.Охорона здоров'я й початкова/середня освіта	5.Вища й професійна освіта	6.Ефективність товарних ринків
7.Ефективність ринку робочої сили	8.Гнучкість та розвиненість фінансового ринку	9.Технологічний розвиток
10.Розмір внутрішнього ринку	11.Розвиток бізнесу	12.Інновації

Рис. 2. Фактори конкурентоспроможності.

На кожній стадії економічного розвитку країни на її конкурентні переваги впливають різні чинники і фактори, як економічного, так і соціального, наукового, політичного характеру (рис.2). Тому при визначенні даного рейтингу країни було зведено у три групи відповідно до рівня їхнього розвитку:

- 1) початкова стадія розвитку (факторно – орієнтовані економіки);
- 2) стадія ефективного розвитку (економіки орієнтовані на ефективність);
- 3) стадія інноваційного розвитку (інноваційно – орієнтовані економіки).

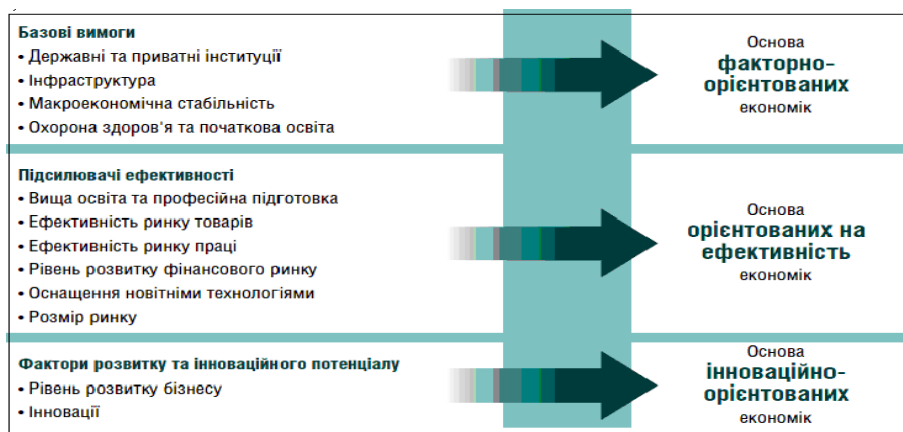

Рис. 3. Фактори, які впливають на конкурентоздатність країни на кожній стадії економічного розвитку.

З точки зору розробників індексу глобальної конкурентоспроможності, перша стадія розвитку зростання економіки залежить від наявності факторів, тому країни конкурують за рахунок забезпеченості ресурсами. Так, якщо економіка країни розвивається головним чином за рахунок природних ресурсів та дешевої робочої сили, то її експорт матиме сировинну спрямованість і бідну товарну структуру.

У згаданій економіці фірми на внутрішньому ринку конкурують переважно на основі зниження цін на продукцію в тих галузях, де застосовують недорогі та широкодоступні технології. Такі технології купують за кордоном або отримують як результат прямого інвестування (побудова заводів під "ключ"). Доступ на зовнішні ринки для такої економіки є досить обмеженим як за обсягом, так і за структурою. На внутрішньому ринку попит на експортну продукцію може бути незначним або взагалі відсутнім. Економіка таких країн дуже чутлива до світових економічних криз, до зміни валютних курсів тощо. Але наявність великої кількості природних ресурсів може забезпечити високий рівень доходу на душу населення впродовж деякого періоду. Рівень конкурентоспроможності галузей і фірм при конкуренції факторів виробництва недостатньо високий на міжнародному рівні і досить вразливий до змін на світовому ринку.

Основою для ефективного функціонування таких факторно – орієнтованих економік є виконання основних базових вимог – належна діяльність державних та приватних інститутів, розвинена інфраструктура, макроекономічна стабільність, забезпечення необхідного рівня охорони здоров'я та початкової освіти (рис.3).

Інституціональне середовище формує базу, у межах якої приватні підприємці, компанії та уряди взаємодіють один з одним з метою отримання доходу та збагачення національної економіки, таким чином суттєво впливаючи на конкурентоспроможність та економічне зростання. Його якість впливає на спосіб, у який різні суспільства розподіляють свої доходи, використовують свої переваги або зазнають втрат від реалізації стратегій і програм розвитку країн.

Високорозвинена інфраструктура має велике значення для ефективного функціонування економіки, оскільки вона є важливим чинником, що визначає місце розташування економічної діяльності, а також види діяльності або сектори, що можуть набути високого рівня розвитку в економіці.

Макроекономічна стабільність сама по собі не може збільшити продуктивність країни. Однак, макроекономічний хаос серйозно шкодить економіці. Компанії не в змозі прийняти обґрунтовані рішення при нестійкому рівні цін, фінансовий сектор не може функціонувати, якщо в державі спостерігається гігантський дефіцит бюджету. Держава не може ефективно надавати послуги, якщо вона повинна виплачувати величезні відсотки за попередні борги.

Здорова та освічена робоча сила має життєво важливе значення для конкурентоспроможності й продуктивності країни. Інвестиції в охорону здоров'я надзвичайно важливі як з економічного, так і з морального погляду. Крім здоров'я, ця складова також враховує рівень та якість початкової освіти населення.

Конкуренція між національними економіками орієнтованими на ефективність виникає у країнах з досить високим рівнем розвитку, а конкурентні переваги в економіці базуються на можливостях національних фірм проводити політику активного інвестування. Фірми вкладають кошти в сучасне, ефективне устаткування і високі технології, значні інвестиційні ресурси спрямовують для створення спільних підприємств, заснованих на використанні передових методів виробництва і технологій. Спроможність національних фірм (галузей) використовувати кращу технологію є основною умовою досягнення високого рівня конкурентоспроможності. Збільшення обсягу інвестицій для створення нових видів продукції і розвитку сучасної інфраструктури сприяє зростанню кваліфікаційних характеристик персоналу. Ресурсами конкурентоспроможності як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках залишаються основні фактори виробництва. Зростання конкурентоспроможності економіки залежить від величини експорту фірм (галузей), куди були спрямовані інвестиційні потоки. Дана стадія конкуренції характеризується швидким зростанням зайнятості, заробітної плати і вартості факторів виробництва, завдяки цьому економіка стає менш чутливою до світових криз, а протекціоністська політика держави в період інтенсивного інвестування дає можливість закласти міцний фундамент для достатньо високого рівня конкурентоспроможності підприємств у майбутньому.

Для країн, орієнтованих на ефективність, надзвичайно важливими стають вища освіта та професійна підготовка, ефективні ринки товарів й послуг, розвинений фінансовий ринок, стабільно функціонуючий ринок праці, здатність користуватись існуючими технологіями, обсяги внутрішнього та зовнішнього ринків [4].

Так якісна вища освіта та професійна підготовка відіграють вирішальну роль в розвитку економік, які намагаються рухатися вперед за рахунок створення додаткової вартості, не обмежуючись простими виробничими процесами та продукцією. Рівень навчання та наявність професійної підготовки забезпечують працівникам можливість регулярно поліпшувати свої навички при роботі з постійно оновлюваними виробничими системами.

Здорова ринкова конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках важлива для зростання ринку та, відповідно, продуктивності бізнесу. Ефективність ринку також враховує умови попиту, який змушує компанії впроваджувати інноваційні рішення та орієнтуватися на потреби клієнта, таким чином, стимулюючи здорову конкуренцію.

Гнучкість ринку праці вкрай важлива для забезпечення швидкого переміщення працівників з одного сектора в інший, що стимулює найбільш вдале їх використання в економіці і передбачає, що відносини між роботодавцем та працівником стабільно добрі.

Розвинений фінансовий сектор дає можливість розміщення ресурсів, заощаджених громадянами країни або інвестованих іншими країнами, там, де ці ресурси використовуються найбільш продуктивно. Тобто фінансовий сектор спрямовує ресурси найбільш ефективним підприємцям або інвестиційним проектам з найбільшим очікуваним прибутком, що передбачає ретельну оцінку ризиків.

У сучасному світі можливість перейти та використовувати нові технології стала однією з найбільших важливих конкурентних переваг фірм. Зокрема, інформаційно-комунікаційні технології еволюціонували в технології «загального застосування» нашого часу, поширились в інші економічні сектори та відіграють роль ефективної інфраструктури для комерційних операцій.

Розвиток економіки країн, в яких виникає конкуренція на основі інновацій, характеризується прискореною модернізацією та оновленням виробництва, збільшенням кількості галузей і фірм, які можуть конкурувати на зовнішніх ринках. Номенклатура продукції, яку випускають, виробничі процеси, система організації збуту, всі аспекти конкурентної боротьби постійно розвиваються. Фірми прагнуть підвищити репутацію своїх торговельних марок. Більшість галузей або фірм, задовольнивши внутрішній попит або знайшовши більш вигідні сфери для вкладання капіталу, переносять свої виробництва в інші країни. Швидко зростає кількість ТНК на внутрішньому ринку, що обумовлює його перетворення на міжнародний. Конкурентоспроможні фірми (галузі), які випускають кінцеву продукцію, сприяють підвищенню рівня конкурентоспроможності фірм-постачальників сировини, комплектуючих тощо. На цій стадії конкуренції швидко збільшується внутрішній попит у країні, поглиблюється розподіл праці, внаслідок чого відбувається диверсифікація виробництва, розвивається переважно сфера послуг і збагачується її структура. У міру зростання виробництва підвищується рівень зайнятості. Економіка таких країн відрізняється стійкістю щодо світових макроекономічних коливань. Галузі і фірми стають менш чутливими до цінкових перепадів, зміни валютних курсів, тому що конкуренція ґрунтується на основі технологій і розширенні асортименту продукції.

Роль держави відрізняється від попередньої стадії конкуренції, змінюються філософія і напрями втручання держави в економіку. На цій стадії найбільшою ефективністю характеризуються заходи, пов'язані з непрямым державним регулюванням, що дає змогу сформувати прогресивніше економічне середовище шляхом стимулювання внутрішнього попиту, створення нових виробництв і галузей.

Щоб конкурувати на більш високому рівні, забезпечуючи високий життєвий рівень, компанії мають впроваджувати інновації. Отже, основою інноваційно – орієнтованих економік стають високий рівень розвитку бізнесу та інноваційний потенціал [4].

Рівень розвитку бізнесу стосується загальної якості бізнес – мереж країни, а також складності операцій і стратегій окремо взятих фірм. Це впливає на рівень ефективності при виробництві товарів і послуг, що, у свою чергу, збільшує продуктивність і підвищує конкурентоспроможність всієї країни. Коли компанії та постачальники об'єднані в групи (кластери) і географічно перебувають недалеко один від одного, ефективність зростає, виникає більше можливостей для інновацій, зменшується кількість бар'єрів для створення нових фірм. У результаті індивідуальної діяльності та розробки стратегій фірм (брендинг, маркетинг, наявність ланцюга створення доданої вартості, виробництво унікальних і складних товарів) виникають комплексні сучасні бізнес-процеси, оскільки нові ідеї переходять від одних компаній до інших.

Остання складова конкурентоспроможності – технологічні інновації. У довгостроковій перспективі підвищення рівня та якості життя можливе лише завдяки технологічним інноваціям. Особливе значення вони мають для розвинених країн, де працюють за найбільш передовими технологіями. Компанії в таких державах повинні розробляти та створювати найсучасніші товари та процеси для збереження конкурентної переваги. Для цього необхідне сприятливе для інноваційної діяльності середовище, яке має підтримку з боку державного і приватного секторів. Зокрема, йдеться про достатні інвестиції в наукові дослідження, особливо з боку бізнесу, високоякісні дослідницькі інститути, співробітництво у проведенні досліджень між університетами та бізнесом, а також захист інтелектуальної власності.

Стадія конкуренції на основі багатства суттєво відрізняється від трьох попередніх, бо не створює вагомих стимулів для зростання виробництва. Рушійною силою економіки є вже досягнутий достаток,

включаючи нагромаджений капітал і рівень доходів населення. На даній стадії фірми поступово втрачають свої позиції в міжнародній конкуренції. Це пов'язано з явищем так званої ейфорії від достатку, коли фірми, маючи стабільні й високі доходи, заспокоюються на досягнутому, знижують ділову активність, що спричиняє відсутність стимулів для нарощування інвестицій. Як наслідок, частка капіталовкладень у промисловість зменшується, виникає необхідність злиття фірм з метою посилення позицій на ринку або придбання національних фірм іноземцями. Крім того, за цих умов, посилюється процес інтервенції іноземних фірм, які активніше розміщують свої філіали, внаслідок чого зменшується частка вітчизняних конкурентів у даній сфері виробництва. Національні фірми втрачають свою конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, що призводить до спаду національного виробництва в експортоорієнтованих галузях. З метою утримання позицій на внутрішньому ринку фірми звертаються до цінової конкуренції. Звужується коло галузей, які можуть залишатися конкурентоспроможними і спроможні підтримувати свої конкурентні переваги на високому рівні.

Країни, які перебувають на стадії конкуренції на основі багатства, називають "країнами контрастів". З одного боку, це багата країна, де частина фірм отримують великі прибутки, задовольняючи потреби багатой частини населення. Значну суму можуть становити прямі інвестиції за кордон, незважаючи на нестачу коштів для розвитку внутрішньої економіки. З іншого боку, в країні спостерігається зниження темпів економічного зростання, наростає дефіцит бюджету через обтяжливі соціальні програми, які починають випереджати можливості економіки. З метою збільшення доходів бюджету в країні, як правило, зростає податковий тиск, що впливає на зниження стимулів до ефективного виробництва та інвестицій і може приводити до збільшення тіньового сектора економіки.

Таким чином, глобалізація економіки, з одного боку, та різні рівні розвитку країн, з іншого боку, поставили перед урядами багатьох країн проблему пошуку нових механізмів адаптації внутрішнього економічного та політико-правового середовища до сучасних умов економічної діяльності. Швидкі зміни чинників, які визначають конкурентоспроможність фірм на світових ринках, та динамічний розвиток глобального середовища змушують уряди створювати умови економічного зростання і процвітання нації, виходячи з оптимальної та передбачливої стратегії розвитку внутрішніх чинників конкурентоспроможності.

Висновки. На сучасному етапі розвитку у багатьох країнах світу відбувається переосмислення принципів національної економічної політики, враховуючи сучасні економічні й техніко-організаційні умови розвитку світового господарства. Для того, щоб залишатися конкурентоздатними на світових ринках, посилювати міжнародну конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, держави покращують якість своїх національних ринків, розбудовують регіональні та національні конкурентні переваги, більшої уваги приділяють процесам соціально-економічного розвитку країни.

Аналізуючи наведені стадії, стратегії та складові конкуренції на світових ринках в умовах глобалізації, можна зробити висновок, що найважливішою складовою конкурентоспроможності держави є ефективність суспільно-економічної системи, яка залежить від економічної політики, що проводиться урядом, а також можливостей останнього впливати на міжнародне конкурентне оточення, саме тому проблема підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки сьогодні пов'язана насамперед із розробкою системи управління конкурентоспроможністю на державному рівні.

Основна роль полягає у забезпеченні макроекономічної і політичної стабільності. Це досягається за рахунок створення стійких урядових інститутів, стійкої структури економіки та проведення зваженої макроекономічної політики.

На другому місці перебуває функція уряду з підвищення загальної продуктивності на рівні макроекономіки шляхом забезпечення сприятливих умов для факторів виробництва, достатнього внутрішнього попиту, точності і своєчасності в отриманні економічної інформації тощо.

Третя функція уряду полягає у встановленні загальнодіючих на рівні економіки правил і спонукальних мотивів, які управляють конкурентною боротьбою таким чином, щоб вона сприяла зростанню продуктивності. Уряд провадить політику щодо конкуренції, що приводить до посилення суперництва, створюючи таку систему оподаткування та законодавства в галузі інтелектуальної власності, які сприяють зростанню інвестицій, забезпечують захист прав споживачів, відповідальність у сфері корпоративного управління та ефективний законодавчий процес.

У кінцевому підсумку роль уряду в економіці полягає у розробці та впровадженні позитивної, чіткої та довгострокової економічної програми або процесу змін, що мобілізує уряд, бізнес, організації та громадян на вдосконалення як загальної економічної ситуації, так і становища окремих галузей економіки і підприємств.

Тому у справі розвитку конкурентоспроможності підприємств та держави економічна політика України має бути спрямована на розв'язання наступних завдань:

- вдосконалення нормативно-правової бази розвитку конкурентного середовища;
- розвиток вимогливого попиту на продукцію і послуги шляхом введення прогресивних стандартів якості;
- стимулювання підприємств до проведення глобальної стратегії щодо перспектив розвитку, підвищення ефективності, конкурентоспроможності та розширення експорту;
- постійний розвиток і вдосконалення інфраструктури;
- проведення узгодженої структурної політики з іншими країнами щодо розвитку конкурентоспроможності підприємств і забезпечення рівних умов конкуренції.

На шляху побудови конкурентної економіки експертами відзначаються складність і суперечливість національного законодавства. Отже ключовим питанням є, в першу чергу, узгодження інноваційного,

корпоративного, інвестиційного, податкового та соціального законодавства, а також прийняття відповідних підзаконних актів, які б забезпечили практичне введення в дію прогресивних норм цих законів.

Джерела та література:

1. Азоев Г. Л. С кем и как вы конкурируете. С кем и как делать бизнес / Г. Л. Азоев. – М. : Гиперокс, 2000. – 400 с.
2. Конкурентоспроможність // Екон. енцикл. : у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.– К. : Академія, 2000. – Т. 1. – С. 813-818.
3. Портер М. Стратегія конкуренції. – К. : Основи, 1998. – 390 с.
4. Тарнавська Н. Новітні прояви конкуренції в суспільстві, яке базується на знаннях / Н. Тарнавська // Економіка України. – 2008. – № 2. – С. 4-17.

Караїм О.А.

УДК 338.483.11:502.5(1-751)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ, ЯК АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ ЛАНДШАФТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Постановка наукової проблеми та її значення. Широке та різноманітне використання ландшафтного потенціалу було і буде найважливішою умовою суспільного розвитку. Природні блага служать засобами задоволення виробничих, оздоровчих, пізнавальних, комунікативних, естетичних потреб людини.

Проте на сьогоднішній день відсутній єдиний методологічний підхід до визначення і формування організаційно-економічного механізму управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій.

Під час управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій потрібно враховувати, що втручання в один з його компонентів може призвести до виникнення в інших непередбачуваних ефектів, які необхідно ретельно оцінювати й аналізувати [3]; для збереження біо- та ландшафтного різноманіття важливо зберегти нинішні взаємодії між компонентами ландшафтного потенціалу; для досягнення цілей управління особливу увагу потрібно приділяти чинникам (природним і антропогенним) навколишнього середовища, які впливають на функціонування ландшафтів; ландшафтний потенціал постійно змінюється, і тому його управління має передбачати прогнозування та пристосування до можливих змін.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Проблемам управління ландшафтным потенціалом присвячені праці Д.Л. Арманда, Л.С. Берга, Б.В. Буркинського, А.А. Ведіної, М.І. Долішнього [1], К.В. Зворикіна, В.С. Кравців [4], В.А. Ніколаєва, Н.В. Павліхи [5], В.І. Павлова [6], Н.В. Пожидаєвої, Н.А. Солнцева, С.К. Харічкова. Систему управління природоохоронними територіями в Україні досліджували: В.А. Толкачова, О.М. Колосок, Н.В. Гудкова. В контексті цієї проблеми розглядаються питання збереження, класифікації та методів визначення ландшафтного різноманіття в роботах М.О. Маринича, П.Г.Шищенко, В.М. Пашенка, М.Д. Гродзинського, В.Т. Гриневецького, А.О. Домаранського. Збереження та використання ландшафтного потенціалу Росії та Європи досліджували М.Е. Кулешова, І.В. Копил, Т.Ю. Семенова, В.В. Сударенков. Вивченню методів оцінки елементів ландшафтного потенціалу природоохоронних територій присвячені роботи Є.М. Бухвальда, К.Г. Гофмана, Н.Г. Ігнатенка, О.Є. Медведевої, А.А. Мінца, Л.І. Нестерова, В.П. Руденка. Ландшафтні основи територіального планування вивчали: Т.В. Бобра, А.І. Личак. У наукових роботах П.Жолкевського висвітлені методичні підходи до економіко-екологічної оцінки території. Здійснення екологічного туризму, як внеску у економічний розвиток ландшафту на природоохоронних територіях досліджували: О.Ю. Дмитрук, В. І. Гетьман, М. Ю. Травкіна, Т.К. Сергєєва, І.В. Зорін, В.А. Квартальнов.

Доцільно підкреслити, що у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі розкрито різнопланові питання щодо теоретичних основ збереження та розвитку ландшафтного потенціалу, обґрунтовано підходи до розв'язання проблем природоохоронних територій. Проте наявні наукові розробки не охоплюють усього комплексу методологічних та практичних завдань щодо організаційно-економічного механізму управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій.

Метою статті є дослідження організаційно-економічного механізму управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Оскільки основним завданням системи управління є забезпечення ефективності через досягнення визначених цілей з мінімальною затратою ресурсів, то до основних завдань управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій необхідно віднести: ефективне та раціональне використання, охорону та відтворення ландшафтного потенціалу.

Управління ландшафтным потенціалом природоохоронних територій повинно мати регулярний, комплексний характер, для успішної реалізації якого необхідними є розробка та впровадження дієвого механізму, що базується на взаємопов'язаній розробці соціально-економічної системи управління, яка встановлює зміст і цілі процесу управління, організаційної підсистеми, та визначає форму існування даного процесу.